

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום שני פרשת חוקת | ל' סיון תשפ"ו

נידן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

יארצייט הגר"ש קלוגר ז"ל

היום יארצייט מרן הרה"ק רבי שלמה בן הרה"ק רבי יהודה אהרן קלוגר זי"ע ועב"י. רבינו קיים מקרא שכתוב 'עשות ספרים הרבה', אמרו עליו שהוא חיבר 375 ספרים כמספר שמו 'שלמ"ה'.

ברוך שבחר בהם ובמשנתם שהוסיפו בלשון המשנה

בהקדמת חיבורו הגדול 'טוב טעם ודעת' על שו"ע יורה דעה^א הוא כותב דבר נפלא: אני יודע שאנשים אחרים מסתכלים עלי בתמיהה שאני מחבר כ"כ הרבה ספרים, באמת זה כבר ענין ישן, שהרי כתוב בכותרת דפרק ו' דמסכת אבות 'שנו חכמים בלשון המשנה, בחור שבחר בהם ובמשנתם', וצריך להבין פתיחת הברייתא בנוסח כזה, שלא מצאנו עוד פרק שפותח בברכה כזאת. וביאר כי לאחר שחתם רבינו את ששה סדרי משנה, באו חכמים בברייתא וכתבו עוד משניות בלשון המשנה רבי חייא ורבי אושעיא באו כחצי דור לאחר שחתם רבינו הקדוש את המשניות, והחלו להוסיף עוד ברייתות ותוספות בלשון המשנה, והיו אחרים מרננים עליהם ואמרו 'די לנו במשניות שכבר נכתבו מה לכם להוסיף עוד'. לזאת פותח התנא 'שנו חכמים בלשון המשנה', באו חכמים והוסיפו לכתוב עוד ועוד בלשון המשנה, 'ברוך שבחר בהם ובמשנתם', ברכה על ראשם ועל המשניות שהם הוסיפו.

אין בן דוד בא עד שיכלו להאמר כל פירושי התורה

וטעמא דמילתא, משום שאמרו חז"ל 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף', ופרש"י שיש אוצר נשמות ששמו גוף, כדי שתבא הגאולה השלימה צריכין להוולד כל הנשמות.

כך היא התורה^ק, בעיניים שלנו אין לה שיעור כלל, רחבה מני ים ארוכה מארץ מדה, אך כלפי הקב"ה בוודאי יש לה שיעור, כמגילה עפה, כמבואר במס' עירובין דף כא 'נמצא כל העולם כולו אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה' וכן מבואר באריכות בפיוט יוצרות דשבת שקלים, שיעור של אמות טפחים ואצבע וזרת של מעלה שאין לנו תפיסה בהם כביכול. אך מ"מ יש לה שיעור כלפי מעלה.

ואמרו חז"ל [תמורה טז] שלאחר הסתלקות משה רבינו נשכחו הרבה הלכות, ומאז והלאה נעשה מציאות שצריכים להתייגע ולהשיב את חלקי התורה, וכמ"ש האו"ח הק' בסוף פ' מצורע שזהו פרי של חכמי ישראל לדורותיהם להשיב את התורה שנשכחה. וכל זמן שלא ישיבו את התורה^ק על השלימות הגמור כמו שהיתה לפני שכחת התורה, אי אפשר שתבא הגאולה. כי 'אין בן דוד בא עד שיכלו להאמר כל הפירושים שאפשר להאמר על ותמנע היתה פלגש...' ואז 'תורה חדשה מאתי תצא', תורתו של משיח שיגלה פירושים חדשים לגמרי. אבל בתחילה צריכין לגלות כל מה שהיכולת בידינו לגלות.

זכרו תורת משה שנשתכחה והנה אנוכי שולח אליהו

וכן אמר הנביא מלאכי 'זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב', לאחר שזה יתגלה, אזי 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא ה' הגדול והנורא'. לכן פתח מלאכי ב'זכרו', זכרון לעומת השכחה שירדה לעולם. ואין הכונה רק לזכור הפסוקים שבתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל, שהדבר הכתוב לפנינו אין שייך בו 'זכרון', וכמ"ש בנפש החיים שהדבר שכתוב לפנינו אין אנו מזהירים כ"כ על הזכרון שבו. אלא שהפסוק 'זכרו תורת משה עבדי' מדובר בעיקר על החלקים שלא נכתבו בכתב, וצריך לחדש אותם ולכתוב אותם, לאחר שכבר הותר לכתוב תורה שבעל פה. ואזי כשיתגלו כל פירושי התורה, תיכף יתגלה אליהו הנביא ויבשר לנו על הגאולה הקרובה.

זהו טעם בן עזאי שפטר את החושק בתורה מפו"ר

ולכן בצאת כל ספר וספר הוא התקרבות הגאולה במהרה בימינו, וזהו טעם בן עזאי ונפסק באבן העזר שמי שחשקה נפשו בתורה פטור מפרו ורבו, כי העסק של פ"ו הוא משום שאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כמו כן צריך לחדש בתורה כדי לקרב הגאולה.

א' כרכים שו"ת על או"ח נקראים 'ספר החיים' ע"ש אורח חיי"ם, וח' כרכים על יורה דעה נקראו בשם 'טוב טעם ודעת'.

עשות ספרים הרבה כיגיעת בשר להעמיד תולדות

וזש"כ 'עשות ספרים הרבה אין קץ, ולהג הרבה יגיעת בשר', הן ביגיעה להוליד דורות והן ביגיעה לעשות ספרים הרבה אין קץ. ולא כמו שמביאים הטועים ששלמה המלך ע"ה מזלזל בעשיית הספרים הרבים, אלא אדרבה הוא בא לשבח ולזרז לעשות ספרים הרבה אין קץ, והוא מהאי טעמא דריבוי הולדת הבנים ביגיעת בשר כדי לקרב הקץ, הכי נמי עשיית ספרים הרבה מקרב את הקץ.

ומסיים מהרש"ק: 'ולזה מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי וכו', ואני תפילה לא"ל חיי שאזכה להיות עב"פ משהו מכל חיבורינו מצטרף לספרים הקדושים והנוראים שחיברו רבותינו שיהיה על ידו קצת התקרבות הגאולה'.

לא הניח פסוק בתורה שלא דרשו בחכמת התורה

ב"ה בימינו כבר השלים הג"מ רבי שבתי ליפשיץ שליט"א להדפיס נ"ד כרכי 'חכמת התורה' על כל פרשיות התורה מבראשית עד לעיני כל ישראל. זכות רבינו יעמוד בעדו.

ספרי 'חכמת התורה' הם יחידים בעולם בענין זה שיש פלפול או דרוש או רמז או סוד על כל פסוק ופסוק שבתורה, מבראשית עד לעיני כל ישראל.

פדין פטר חמור חיזוק לביאת המשיח בדור אחרון

ב"ה בימינו התחילו כמה קהילות מישראל לערוך מעמד פדין פטר חמור, כשאדם מחפש מה לדרוש ולומר לציבור על אותה מצוה, לא יוכל למצוא בדרושי חת"ס שהוא לא עשה בזמנו פטר חמור, וכן לא בדרשות בינה לעתים ושאר דורשי רשומות, אך בדברי מהרש"ק יש דרושים על כל ענין שבתורה, גם בפסוק 'ופטר חמור תפדה בשה' כתב מהלכים רבים וארוכים. וכן בכל ענין שבתורה"ק הכין רבינו מהלך ודרך נפלאה.

ואם כבר הזכרנו ענין פטר חמור נזכיר כבדרך אגב מדברי רבינו בפסוק זה. רעיון נפלא מאד.

בתחילה סיבב הקב"ה שיאמר פרעה שאינו מסכים לשלח את ישראל כלל ממצרים, תכבד העבודה ואל ישעו בדברי שקר, לאחר כמה מכות הוא כבר מסכים לשלח את הגדולים ולא את הטף, רק טפכם יוצג, אחר כמה מכות נוספות הוא כבר מסכים 'גם הטף ילך עמכם', רק הבהמות ישארו. אך משה רבינו מתעקש, 'לא תשאר פרסה' נצא ממצרים עם כל הבהמות, הן מפריס פרסה והן פרסת החמור, כולם צריכים לצאת ממצרים.

ולאחר שכבר הסכים פרעה שכולם יצאו, גם גדולים וגם קטנים, על מה ולמה הוסיף לו הקב"ה מכת בכורות, רק בעבור הבהמות של ישראל. כל הגילוי הנורא של מכת בכורות 'אני ולא מלאך אני ולא שרף', היה בעבור גאולת החמורים של בני ישראל!

אם כתוב בתורה שפרעה כבר הסכים שכולם יצאו מלבד הבהמות, הרי זה הסכם אמיתי, לא איראני. והפסוק מעיד מפורש אחר מכת חושך: וַיִּקְרָא פֶּרְעֹה אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצֵאוּ, גַּם טַפְכֶם יֵלְכוּ עִמָּכֶם.

וא"כ צ"ע על מה ולמה עשה ה' ככה, שפרעה כבר יסכים לגאולת ישראל הגדולים עם הקטנים, ורק על הבהמות לבדם יתעקש פרעה שלא יצאו, ועל זאת יקבל מכת בכורות?

וביאר מהרש"ק זי"ע שהקב"ה ראה את ירידת הדורות עד היום הזה, וכבר צפה מה שיאמרו על בני דורינו: אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם הראשונים כבני אדם אנו כחמורים ולא כחמורו של רבי פינחס בן יאיר אלא חמורים פשוטים..

והנוסח הזה כבר נאמר לפני אלפיים שנה, מה נאמר היום? אז עוד היה ספק אם אנו כבני אדם או כחמורים, היום כבר אין ספק, בוודאי אנן חמרי דחמרי.

ולכא' יש מקום של חלישות הדעת שאם לא בא משיח צדקינו בשביל רבינא ורב אשי, ובשביל הרמב"ם והרמב"ן, איך יבא בשביל חמורים כאלה?

לכן סיבב הקב"ה כל הענין הזה, שנזכור תמיד שהקב"ה עשה את מכת בכורות בשביל חמורים של בני ישראל, ומשם נתחזק מאד שגם אנו שהמשילו אותנו כחמורים, יש לנו תקוה לראות גאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

וזהו פירוש חדש על 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', כשם שבאותה גאולה היה העיקר בעבור החמורים, כך אראנו נפלאות.

אולי י"ל שיש בזה תנאי להחזיק עצמנו כחמורים תחילה, כי כל זמן שנדמה לי שאני מלאך או בן אדם, עדיין צריך ישועה...

וכן י"ל שזהו הטעם שבדור האחרון התחילו לערוך מעמד פדיון פטר חמור, הראשון היה בשנת תש"מ ע"י הג"מ רבי יעקב הלל שליט"א, וחיברו אז ספר שלם 'ילקוט פטר חמור', ובימינו יש כבר הרבה מעמדים כאלה, אפילו יותר מפדיון הבן. והרי דברים גדולים אינם במקרה, מדוע עשה ה' כן בדור האחרון.

ביאר מהרש"ק 'ופטר חמור תפדה בשה', שלא תפדה רק את בן הבכור שלך, שמזכיר לך את הגאולה שהיה בעבור בני אדם, לא די בזה, כי בעבור גאולת בני ישראל כבר יכלו לצאת ממצרים אחר מכת חושך, וכל מכת בכורות היה רק בעבור חמורים, לכן תקיימו מצות פטר חמור, כביכול החמור אומר לנו 'אם בעבורי עשה הקב"ה מכת בכורות וגאולה שלימה, כך יעשה לכם חסידים יקרים במהרה בקרוב'.

הרי לנו דרשה נפלאה על 'פטר חמור', וכאמור שבכל פסוק שבתורה ביאר מהרש"ק חידוש נפלא, ובכל חידוש וחידוש שכתב מהרש"ק הרי הוא מקרב את הגאולה.

תלה זכות חיבוריו באביו שהיה אוכל חולין בטהרה

רבינו התייתם בצעירותו, אביו מת כשהוא היה נער קטן. ולמד אצל ידיד בית אביו הג"מ רבי יוסף הוכגלרנטר זצוק"ל. ובתורת הדרוש היה תלמידו של המגיד מדובנא זי"ע. וכל עיקר מעיין תורתו היה בבחינת 'מכיפיה מתברך'.

מהרש"ק מעיד על אביו רבי יהודה אהרן דבר גדול מאד, כי כל החיבורים שהוא חיבר הם בזכות אביו הגדול, שהיה 'גברא רבה וצדיק מפורסם והיה אוכל חולין בטהרה'. זהו שבח מופלג מאד. החינוך כתב במצוה ק"ס שיש מעלה לאכול חולין בטהרה אפילו בזמננו שאנו טמאי מת, והשלה"ק הביא הידור זה, וכ"כ המג"א בהל' עשי"ת שכן היה האריז"ל נוהג לאכול חולין בטהרה. וכן מצאנו בהפטר פרשת נשא שבשביל הולדת נשמה גדולה צריכין להזהר מאכילת כל טמא, 'אל תאכלי כל טמא', כן אמר המלאך לאמה של שמשון. וכך מעיד מהרש"ק שלא היה בכוחו לכתוב כ"כ הרבה חיבורים בתורה, רק בזכות אביו שהיה אוכל חולין בטהרה. חידוש פלא.

כתב הרמב"ם בפירוש המשנה שהמעלה הזאת לאכול חולין בטהרה, לכאן אין לה טעם וענין, שהרי ממילא אנו טמאים טומאת מת, ומה לו לטרוח לחפש מזון שלא הוכשר לקבל טומאה, ולעשות העיסה עם מיץ תפוזים או תפוחים שאינם בתורת מים וכו', אך האדם בעצמו הרי הוא טמא כבר בטומאת מת?

וביאר הרמב"ם שעיקר המעלה שיש בזה, הוא משום ההגבלה שזה מגביל אותו שלא לאכול בכל מקום ולא לאכול עם כל אדם שבעולם, אף אם אין בה מעלה מצד עצמה יש בה סייג וסיגוף.

כל שאינו אוכל חולין בטהרה מפרנס רק את הארץ

כתב ה'בן איש חי' ב'בן יהוידע' ברכות דף מז, על דברי הגמ' 'איזהו עם הארץ, כל שאינו אוכל חולין בטהרה, דברי רבי מאיר', וקשה וכי מפני דבר כזה יהיה נקרא עם הארץ? ותיירץ שמהות האדם מורכבת מגוף ונשמה, ונקראים ארץ ושמים, וכמ"ש בתהילים 'יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדון עמו', כנודע מה שפירשו בזה בגמ' על הגוף ועל הנשמה. והנה התבואה שאנו אוכלים, מחיה את הגוף, אך אם הוא זוכה לאכול חולין בטהרה הרי הוא בגדר 'צדיק אוכל לשובע נפשו' לא רק גופו אלא גם נפשו.

וזה שאמר רבי מאיר שאם אינו אוכל חולין בטהרה הוא בגדר 'עם הארץ', כי הארץ הוא הגוף והשמים הנשמה, והוא נמשך רק אחר חלק הארץ והגוף.

כך זכה אביו הגדול הרה"ק רבי יהודה אהרן קלוגר צוק"ל, לאכול חולין בטהרה ולהוליד בן כזה שהאיר את העולם בתורת ה'.

חולין בטהרה בזה"ז כשצריך ליתן מז' משקין בעיסה מדינא

בימינו קשה לנהוג כן, משום שנפסק בשו"ע יו"ד בהל' חלה שאין ללוש עיסה רק עם מי פירות בלי מים, כן כתב הרמ"א שם שיש להוסיף אחד מז' משקים. וא"כ אסור לנו להכין מאפה שאינו מקבל טומאה.

וא"כ צ"ע איך כתב המג"א שהשלה"ק אכל בעשי"ת חולין בטהרה?

כתב החיד"א זי"ע במדבר קדמות, בסוד ה' ליראיו, שהאריז"ל זכה שיטהרו אותו באפר פרה, בשעה שבא אליהו הנביא זכור לטוב ללמוד איתו תורה, הביא עמו מעט מאפר פרה שבידו וטיהר את מרן האריז"ל זי"ע בשלישי ובשביעי, וא"כ אין ראייה ממה שאכל האריז"ל חולין בטהרה בעשי"ת, שהרי הוא היה טהור אף בלחם שנאפה עם מים ממש.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

שירת ישראל קודמת למלאכים עד שלא ימות אחד מהם

לכבוד ראש חודש נזכיר ביאור יקר מדברי רבינו מהרש"ק בספרו 'קהילות יעקב' על חנוכה, כתוב פסוקי הלל: ה' זָכְרָנוּ יְבָרֵךְ. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. יְבָרֵךְ אֶת בֵּית אֶהֱרֹן: יְבָרֵךְ יִרְאֵי ה'. הַקְטְנִים עִם הַגְּדֹלִים: יִסֹּף ה' עֲלֵיכֶם. עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם: בְּרוּכִים אַתֶּם לַה'. עֲשֵׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ: הַשְׁמַיִם שְׁמַיִם לַה'. וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי אָדָם: לֹא הַמָּתִים יְהַלְלוּ יָהּ. וְלֹא כָל יוֹרְדֵי דוֹמָה: וְאַנְחָנוּ יְבָרֵךְ יָהּ. מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּ יָהּ.

וביאר רבינו ע"פ דברי המדרש בפרשת בשלח שבשעה 'כיון שיצאו ישראל מן הים באו המלאכים להקדים שירה לפני הקב"ה, אמר להם הקב"ה, יקדמו בני תחילה, ולמה, כך אמר הקב"ה למלאכים, לא מפני שאני משפיל אתכם אני אומר שיקדמו בני תחילה, אלא מפני שבשר ודם הם, יאמרו תחילה עד שלא ימות אחד מהם, אבל אתם, כל זמן שאתם מבקשים אתם חיים וקיימים'.

הפלא ופלא, מדוע בני ישראל קודמים לומר שירה לפני המלאכים, לא מפני שהם יותר חשובים אלא כדי שלא ימות אחד מהם, וב'ידי משה' ציין ע"פ מה שאמרו חז"ל שלא יאמר 'להויה חטאת' אלא 'חטאת להויה' שמא ימות אחר תיבת 'להויה' ונמצא הזכיר שם לבטלה, הרי שאין אדם יודע עד אימתי יחיה, ולכן הקדימן הקב"ה לבני ישראל ממלאכי מעלה.

וזו סברא פשוטה שגם מובנת בסדר העמידה בשורה הזקנים לפני הנערים, כי הזקנים יותר זוכרים את יום המיתה, ולצעירים יש כאילו חזקת חיים יותר מהם...

שירת ישראל עדיפא לצד שהם בחירים ואף כשיבולע המוות

והקשה הג"מ רבינו עזריה זי"ע בעל ה'בינה לעתים', וכי זהו הטעם האמיתי שבעבורי הקדים הקב"ה את ישראל לפני המלאכים? והרי אמיתת הטעם הוא מפני שהקב"ה בחר בישראל יותר ממלאכי מעלה. ותירץ רבינו עזריה שבכדי שלא לעורר קנאה במעשה בראשית 'אמר' להם הקב"ה טעם כזה. כדי שלא יקנאו המלאכים אמרו להם טעם כזה, אבל הטעם האמיתי הוא שהקב"ה אוהב את שירת ישראל יותר.

וכמבואר שם ב'עץ יוסף' 'כי המלאכים מוכרחים בפעולתם ואינם בעלי בחירה, אבל ישראל עושין רצון קונם בבחירה'.

ובאמת שבהמשך מבואר טעם זה במדרש עצמו, 'משל למלך שנשבה בנו והלך והצילו, באו בני הפלטין לקלס את המלך, ובנו מבקש לקלסו, אמרו לו אדוננו מי יקלסך תחילה, אמר להם בני' וזש"כ 'קדמו שרים, אחוה, נוגנים', תחילה ישוררו האנשים ואח"כ המלאכים הנוגנים.

ובמפרשים שם כתוב שהטעם הזה הוא כמו 'דבר אחר', טעם נוסף מלבד הטעם הראשון שאמר ה' למלאכים שהם עלולים למיתה, כי הם בעלי בחירה.

ונמצא שיש טעם אחד שאומרים למלאכי מעלה, ויש טעם אחד שאומרים לבני ישראל. והנפק"מ ביניהם הוא במהרה בימינו כשיבולע המות לנצח, מה יהיה אז? המלאכים סבורים שאז יחזרו הם לומר שירה לפני בני ישראל, כי כל הסיבה שהקדימו את ישראל הוא משום חשש מיתה ח"ו, לאחר שכבר אין מיתה בעולם לכאן' יצטרכו להקדים את המלאכים, ואז לא תהא ברירה ויאמרו למלאכים את הטעם האמיתי 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א"ל' וכמאמרם ז"ל שיהיו מחיצתן של ישראל לפני מלאכי השרת, ואז יקלטו את המציאות האמיתית שבני ישראל קודמים להם.

וכל זה אנו אומרים היום בהלל, שאפילו לאחר שכבר לא יהיה מיתה בעולם, גם נשורר לפני המלאכים.

ברוכים אתם להשם עושה שמים ואנחנו נברך י'ה עד עולם

וזש"כ ה' זכרנו, אנו נעלה לזכרנו לטובה ביום ראש החודש הזה, וכן בכל המועדות, 'יברך את בית ישראל' גם אז יקדים לברך את ישראל לפני המלאכים, לא רק הכהנים ויראי ה' אלא הקטנים עם הגדולים, ואע"פ שאז כבר תכלה המיתה ויוסף ה' עליכם ועל בניכם, כי 'ברוכים אתם לה' עושה שמים וארץ'. שהרי 'השמים שמים להשם והארץ נתן לבני אדם', וא"כ היה צריך לומר 'השמים שמים למלאכים', מדוע לא נתן את השמים כמו שנתן לנו את הארץ, אנו קונים את הארץ בקנין הברכות, והמלאכים אין להם שום קנין בשמי מרום כלל, ומכיון שהשמים שמים לה' ולא הקנה אותו למלאכים כשם שהקנה את הארץ לבני ישראל, סימן שיש לנו מעלה יתירה במהותינו, ולכן אנו מתברכים מפי עליון.

ואע"פ שהמלאכים יש להם סיבה אחרת מדוע להקדים את ישראל, משום ש'לא המתים יהללו יה ולא כל יורדי דומה'. לזאת אנו אומרים לעומת המלאכים, שגם לאחר שה' זכרנו, גם 'אנחנו נברך יה, מעתה ועד עולם', גם כששנות חיינו יהיו מעתה ועד עולם, גם אז אנחנו נברך ונשורר תחילה, מצד מעלתנו העצמית למעלה ממלאכים, משום שאנו בעלי בחירה. זכות מהרש"ק יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

תפילת דוד על עדת קורח לעוה"ב כי קיימו כל מצוותיך

נחזור לענייננו.

למדנו בשיעור הקודם במס' סנהדרין דעת רבי עקיבא שעדת קרח אין להם חלק לעוה"ב שנאמר ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל, ודעת רבי אליעזר שיש להם חלק לעוה"ב כמו שאמרה חנה עליהם 'מוריד שאול ויעל', ורבי יהודה בן בתירה דרש שיש להם חלק לעוה"ב, אף שכתוב בהם 'ויאבדו' הרי הם כאבידה המתבקשת שנאמר תעיתי כשה אובד בקש עבדך.

ובמהרש"א ומהראנ"ח מבואר שהפסוק הזה הוא רק ראייה שיש אבידה שהיא מתבקשת, שנאמר 'כשה אובד, בקש', אך צ"ע דמנא לן ד'ויאבדו מתוך הקהל' היא כאבידה המתבקשת? ורש"י הקדוש זי"ע ביאר שכל עיקר הפסוק הזה אמרו דוד על עדת קרח, תעיתי כשה אובד, עדת קרח תעו כשה אובד 'ואתה ברחמיך הרבים בקש עבדך, ותביאם לעולם הבא, כי מצותיך לא שכחתי שקיימו כל מצותיך כדכתיב כי כל העדה כולם קדושים'.

ודברי רש"י מופלאים מאד, כאשר תמהו רבוה"ק מהרש"א, באר שבע, יפה מראה, היכן מצאנו שדוד המלך דיבר שם על עדת קרח, ולא הביא ריב"ב פסוק זה רק כראיה שיש מציאות של אבידה המתבקשת. ועוד צ"ע איך הביא ראייה מדברי קרח שאמר 'כי כל העדה כולם קדושים' שבאמת נתקיים בהם 'כי מצותיך לא שכחתי', והרי בגדם ללא ציצית וביתם ללא מזוזה?

ה'באר שבע' כתב שאחרי בקשת מחילה אלף פעמים מרש"י, פשוטו של מקרא אינו עוסק שם בעדת קרח. עד שבא מהרש"ק וביאר יסוד נפלא, אשר אחרי הנשיקה אלף פעמים למרנן הבאר שבע והמהרש"א והיפה מראה, יתבאר דברי רש"י כמין חומר וצורה, עם ניחוח פרמישלאן.

כתב מהרש"ק ב'חכמת התורה' שהקב"ה חפץ חסד הוא, ולא ברא את עולמו כדי להעניש אנשים בגיהנם, כל יסוד הבריאה הוא משום שמדרך הטוב להטיב, ורצונו וחשקו שכל אחד יבא על תיקונו, השאל תחתית

והגהינם שייכים לטיטוס ובבוכדנצר וחבריהם, אבל בני ישראל הכשרים, הקב"ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח. ככתוב בספר שמואל.

לא נשלם העיקר דנבואת משה אלא ממעשה מרים ואהרן

ומבואר בספה"ק 'זית רענן' להגה"ק רבי משה יהודה לייב זילברברג אב"ד ורשה זי"ע יסוד נפלא בשורש האמונה הק'.

הגם שבשנת תשע"ז הארכנו לאידך גיסא בדברי הרמב"ם שאין האמונה מיוסדת על אותות ומופתים, אלא שענינו ראו ולא זר מעמד הר סיני.

אך אהרן ומרים זכו להוסיף אחד מי"ג 'אני מאמין' שיש לנו, לולא הדיבור של אהרן ומרים לא היה מתגלה יסוד האמונה שמשה רבינו אב לנביאים לקודמים לפניו ולבאים אחריו, המקור ליסוד הזה הוא בפרשת בהעלתך כשהקב"ה מוכיח אותם 'מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה, אם יהיה נביאכם ה', במראה אליו אתודע, בחלום אדבר בו, לא כן עבדי משה, בכל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו, ומראה ולא בחידות, ותמונת הויה יביט'.

וצ"ע דא"כ איך אפשר לומר על אהרן ומרים שלא האמינו באחד מיסודות האמונה ח"ו, ואם לא ידעו שמשה רבינו הוא אב לנביאים, ובבריסק נהגו לומר 'נעביך א אפיקורס איז אויך א אפיקורס', אם היה להם 'חסרון ידיעה' וכי מפני כך אין זה נחשב לאפיקורסות?

הס מלהזכיר, חלילה וחס, אסור לדבר כן על מרים ואהרן, ואף לא להעלות על המחשבה כן. כי האמת הוא שכל היסוד הזה רק נתגלה בסוף פרשת בהעלתך, לפני כן לא היה נחשב לאפיקורסות אם אין אדם יודע שמשה רבינו הוא אב לנביאים.

מגלגלין זכות ע"י זכאי, זכו אהרן ומרים שעל ידי שני זכאים הגדולים האלה נתגלה יסוד האמונה החדש 'אני מאמין בנבואת משה רבינו עליו השלום', צריך להיות אדם גדול מאד שיתגלגלו ממעשיו יסוד האמונה.

התגלה עיקר האמונה בתורה מן השמים ע"י קורח הזכאי

עוד 'אני מאמין' יש, 'אני מאמין באמונה שלימה שזאת התורה המצויה עתה בידינו, היא הנתונה למשה רבינו עליו השלום', והרמב"ם מוסיף בפרק חלק, שכל מי שאומר על פסוק אחד בתורה, או אפילו אות אחת בתורה, אמרו משה מדעתו, הרי זה בכלל אפיקורס שאומר אין תורה מן השמים ואין לו חלק לעוה"ב רח"ל.

וכן מי שאומר על מצוה אחת ממצוות התורה, שמשה רבינו היה חפץ בה מצד עצמו והקב"ה הסכים על ידו, מי שאומר כן, הוא גם אפיקורס. כי משה אינו אומר דבר מדעתו.

כל פרשת קרח עוסקת ביסוד האמונה הזאת, גם ענין הקטורת שלא כתוב בתחילה שאמר לו ה' לומר כן, כי גם כשלא כתוב בתורה 'וידבר ה' אל משה לאמר', עלינו להאמין שאין משה אומר דבר אחד מדעתו!

וכן נעצרה המגפה כי הקב"ה אמר לו למלאך המות, אני הוא זה שאמרתי לו לעשות קטורת, וכל מה שהתלמיד משה אומר, הכל ממני.

וא"כ יש לחקור מה היה המציאות עם קרח, הוא טען בתחילה שמשה רבינו רצה מדעתו לכהן את אהרן והסכים הקב"ה על ידו, האם הוא נחשב כאפיקורס?

יתכן שמה שאמרו חז"ל 'קרח אפיקורסי היה' היינו שאם יאמר אדם 'היום' כדברי קרח 'אז', הרי הוא מדבר דברי אפיקורסות, אבל באותה שעה עדיין לא נחשב הדבר הזה כאפיקורסות.

והטעם משום שאנו ראינו שהקב"ה דיבר עם משה רבינו עשרת הדברות, ואח"כ אמר הקב"ה למשה רבינו 'ואתה פה עמוד עמדי' ואתן לך את כל התורה והמצוה. עדיין לא שמענו מי הבטיח לנו שמשה רבינו יורד מן ההר ובא לישראל, שלא שינה אות אחת ממה שאמר לו הקב"ה. מאן מפיס.

אע"פ שיש כאן מחשבה שכלית פשוטה, שמכיון שהקב"ה בחר במשה רבינו לתת לנו את התורה על ידו,

סימן הוא שהקב"ה סומך עליו שהוא לא ישנה אות אחת.

אמנם א"כ נמצא שלא היה לו למשה רבינו בחירה, עד שבא הג"מ רבי מאיר שמחה זי"ע שמוכרח לומר שמעמד הר סיני נתבטל כח הבחירה ממשה רבינו. ועדיין צריכין אנו למודעי מי גילה רז זה לרבינו מאיר שמחה, והרי כל בשר ודם יש לו בחירה.

התגלה עיקר האמונה בתורה מן השמים ע"י קורח הזכאי

איזה מזל יש לנו שעמד קרח ושאל מה ששאל, לולא קרח, היה אחד מאיתנו נכשל לשאול כן, קרח בזמנו שואל את משה, והרי מסתמא יש לך בחירה, כי לבטל את הבחירה מבן אדם הוא נס יותר מקריעת ים סוף, וא"כ מי מבטיח לנו שמשעה שירדת מן ההר עד שבאת אלינו, לא שינית אות אחת מדבריו ית'. מאן מפיס.

משה רבינו שמח לשמוע את הדברים מפי קרח, [אסור לומר כן, אנו רק מדברים 'כאילו'] כדי שעי"ז יתברר יסוד האמונה הזאת שיש לנו עד היום הזה שזאת התורה המצויה עתה בידינו היא תורת אמת. לזאת אמר משה רבינו 'בזאת תדעון', עכשיו נעשה מבחן לגלות 'כי ה' שלחני לעשות כל המעשים האלה כי לא מלבי, אם כמות כל האדם ימותון אלה, לא ה' שלחני'.

היה קורח רשאי לשאול עד שהראה על ידו כי בזאת תדעון

אם משה רבינו עושה 'תנאי' ואומר שאם לא יהיה איזה נס, יהיה זה סימן כי 'לא הויה שלחני' ח"ו. הרי שעדיין לא היה הדבר ברור ומיוסד לכל ישראל באותה שעה. ובמדרש יש תוספת נוראה 'אף אני כופר ואומר לא ה' שלחני'. חס ושלום. כלומר ש'אף אני חושד בעצמי' שמכיון שאני רציתי כך וכך, לכן אמר לי הקב"ה כרצוני.

אבל 'אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה וירדו האנשים האלה הם וכל אשר להם חיים שאולה', אזי תדעון כי לא דברתי מלבי כלום, ונאצו האנשים האלה את ה'.

ומאותו הגילוי ואילך למד רבי מאיר שמחה שבוודאי נתבטלה כח הבחירה ממשה רבינו. ומשם כבר יודעים את הסברא הפשוטה שלא יתכן שהקב"ה ישלח שליח שעלול לשנות את דבריו.

היה צריך להיות 'זכאי' בקרח, 'הייליגע זיידע קרח', קדוש וטהור בקרח, שהיה שומר עיניו בשלימות, עד שהיה בורח מביתו של און בן פלת בעבור חשש שמירת עיניים, זכאי גדול כזה זכה לטעון ארון ה' על כתפיו, הוא מיוחס נפלא בן אחר בן לקדושי ארץ, כמה דורות שהם שמורים מהרהור עבירה.

כל זאת, כי מגלגלין זכות ע"י זכאי, זכה קרח ועל ידו נתגלה יסוד האמונה כי זאת התורה המצויה עתה בידינו היא הנתונה למשה רבינו עליו השלום.

וכדרכו של הקב"ה שהוא משתמש עם המונעים למחזקים, כאחיו של יוסף שלא רצו שהוא ימלוך, הם בעצמם המליכוהו במעשיהם, וכן קרח שפקפק על משה רבינו, הם בעצמם חיזקו את האמונה במשה רבינו עד היום הזה.

משה עצמו השתמש במעשה קורח ועונשו לחיזוק האמונה

כשמשה רבינו מסתלק מן העולם, הוא מתבונן על ימי חייו וחושב כביכול, מי העמיד את האמונה בנבואתי שכל דברי הם דברי ה' ממש, הלא הוא קרח ועדתו.

וכמובן שאי אפשר להכחיש האמת שכל מי שהיה בוחר בטוב, היה מאמין בשלימות ובתמימות במשה רבינו גם לפני מעשה דקרח. וכמ"ש הרמב"ם שמשה רבינו לא האמינו בו בגלל האותות והמופתים, אלא בגלל שאנו ראינו בעינינו שהקב"ה אומר לו 'ואתה פה עמוד עמדי'. אך עדיין היה מקום לאפיקורס לשאול שמא שינה ח"ו משה דבר אחד, והאמת הזאת נתגלתה בפרשת קרח 'כי לא מלבי'.

כמובן שהיה יותר טוב שלא ישאל קרח את הקושיות שאסור להעלות על הדעת, אך מכיון שהוא כבר שאל, מתייסד על ידו יסוד גדול באמונה.

ראיה לדברינו מדברי משה רבינו לבני ישראל בפרשת עקב, כשהוא רוצה להוכיחם שהתורה היא אמיתית, הוא מזכיר להם את מעשה קרח בתוך רשימת הדברים של 'עיניכם הרואות', אתם בעצמכם ראיתם עשר מכות וקרי"ס וכו', (יא, ו) וְאִשָּׁר עָשָׂה לְדָתוֹ וְלֹא־בִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאֵב בֶּן רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַעַם וְאֶת בְּתִיקָהּ וְאֶת אֶהֱלִיהֶם וְאֶת כָּל הַיְּקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל: כִּי עֵינֵיכֶם הָרְאִיתָ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה ה' הַגָּדֵל אֲשֶׁר עָשָׂה.

אילו היה מעשה קרח רק עונש לרשעים, לא היה משה רבינו מזכיר ענין זה כחיזוק באמונה, שהרי אינו מזכיר את מעשה המרגלים שמתו ונשתרבב לשונם וכו'. הוא רק מספר דברים שמחזק את האמונה, וחלק מיסוד האמונה הוא פרשת קרח.

י"ג העיקרים ניתנו פרשה פרשה וביאת המשיח בפרשת בלק

ובכלליות יש לדעת כי י"ג עיקרי הדת לא ניתנו לנו בבת אחת, כגון האמונה בביאת המשיח לא היה בתחילה אלא מפרשת בלק, לפני פרשת בלק לא דיבר איתנו משה רבינו מענין המשיח. הרמב"ם בהל' המלך המשיח כתב שהנביאים כולם נתנבאו על המלך המשיח, ומוסיף 'ואף משה רבינו אמר וקם שבט מישראל, אשורנו ולא קרוב, דרך כוכב מיעקב'. הרי שיסוד האמונה בביאת המשיח נתחדש רק בפרשת בלק. כמו כן האמונה שמשה רבינו הוא אב לנביאים נתחדש בפרשת בהעלתך, וכמו כן יסוד האמונה שזאת התורה המצויה עתה בידינו היא הנתונה למשה רבינו עליו השלום, נתחדש רק בפרשת קרח.

אכן טעה קורח אך נמשך ממנו כי מצוותיך חיזקתי ולא שיכחתי

ומעתה אי אפשר לדון את קרח כאפיקורס שאין לו חלק לעולם הבא, ממה נפשך אם באמת קרח היה אפיקורס איך אמרו רבי אליעזר ורבי"ב שיש לו חלק לעולם הבא, והרי אין פרוטקציה בתורת אמת. אלא כאמור שלא היה קרח עצמו אפיקורס בשעתו, שאז עדיין לא נתגלה יסוד האמונה בתורת משה, אלא שכל האומר כדבריו היום, הוא אפיקורס, כי ע"י קרח נתייסד יסוד האמונה שתורת משה מן השמים. וכתב מהרש"ק שלאחר כל הדברים האלה מתברר שע"י קרח ועדתו נתגלה קידוש השם, ולכן צוה ה' לקחת את מחתות השרופים ולעשות מהם ציפוי למזבח כדי שיהיה אות לבני ישראל, מכיון שאלו המחתות הם מזכירים שהתורה מן השמים, שעל ידם נתגלה האות לבני ישראל, שלא יהיה עוד כקרח וכעתו, שלא יעמוד אדם נוסף מכל הדורות לשאול קושיות כאלה, כי כבר שאל אותם קרח וקיבל 'תשובתו' לעיני כל עדת ישראל. אף שהיו אלו חטאים בנפשותם, 'הקריבום לפני ה' ויקדשו, ויהיו לאות לבני ישראל'.

וזש"כ בתהילים 'תעיתי כשה אובד, בקש עבדך', וכמו שמבואר ברש"י שאמרו דוד על עדת קרח, ולהלן יתגלה שלא רק פסוק זה בלבד, אלא כל תמניא אפי אמר דוד על עדת קרח! ובזה סרו קושיות המפרשים שעד הנה לא דיבר בהם דוד המלך, כי יתבאר שבאמת כל אותו הפרק הגדול כולו מדבר בעדת קרח.

וביאר מהרש"ק זי"ע 'תעיתי כשה אובד', ולכאן' סותר רישא לסיפא, פתח ב'תעיתי' וסיים ב'לא שכחתי', הרי שלא תעה בדרכו. אלא ש'לא שכחתי' פירושו 'לא שיכחתי', התוצאה ממעשה קרח הוא שבני ישראל ישמרו על כל הלכות תורת משה. הן אמת כי קרח אומר 'תעיתי כשה אובד', כששאלתי על תורת משה, כי לא היה לי ספר 'משך חכמה' בימי, ולא ידעתי שמשה רבינו נטול בחירה, לכן עלה בלבי קושיא שמא משה משנה מדברי ה', אנא ממך 'בקש עבדך, כי מצותיך לא שיכחתי', תלמד עלי זכות, כי מצותיך חיזקתי בלב ישראל למשך כל הדורות.

במסכת מכות יש סוגיית 'קיימו ולא קיימו' עי"ש, כך י"ל שקרח זכה 'לקיים' את תורת משה בימינו עד היום הזה, כל מה שאין לנו ספק ספיקא על אות אחת שבתורה, וכולנו מאמינים שכל אות של משה רבינו הוא מאת השי"ת, כל זאת בזכות קרח, שעל ידו אין חוזרים לשאול את מה שהוא שאל בזמנו.

מספיק לי שאת כל שאלות הכפירה כבר שאל קורח וענו לו

הג"מ רבי שלמה וולבה זצוק"ל חיבר ספר 'בין ששת לעשור', בין מלחמת ששת הימים למלחמת יוה"כ היו

הרבה מבני הנוער שנפלו מדרך התורה, ובאו בחורים צעירים לשאול אותו קושיות באמונה, והוא הלך בדרך האמונה הפשוטה ולא למד מורה נבוכים, והיה דרכו להשיב לצעירים ששאלו שאלות באמונה, 'די לכם שהרמב"ם כבר עסק בחקירות שלכם', אף שאין לי תשובה לשאלתכם, תסמכו על הרמב"ם שהכל בסדר גמור.

משל למגיד שיעור שאינו יודע להשיב תשובה לקושיא חזקה של בחור למדן, ומצא שכבר דיבר רעק"א מענין זה, והוא אומר לתלמידו 'רעק"א כבר מדבר מזה' דוק ותשכח. [ואם אינו מוצא כן בדברי רעק"א, יאמר 'מהרש"ק מדבר מזה', ובוודאי לא יאמר שקר מפיו...]

והרי הרמב"ם, מהר"ל מפראג והגר"א היו חכמים מחוכמים, אף אומות העולם הודו בחכמתם המופלגת, וכי נדמה לכם שהם לא היה להם שאלות בלבם, די לנו בכך שהם הסתדרו והמשיכו להאמין בהשי"ת והיו מדקדקים על כל סעיף בהלכות התורה. תסמכו עליהם... כך היה רבי שלמה וולבה אומר לבחורים התוהים.

משל למי שעולה על המטוס לנסוע למדינה רחוקה, ואינו יודע את חכמת המטוס איך הוא יכול להתרומם באויר ולנסוע, אעפ"כ הוא עולה על המטוס ברוע, אף שאין לו תשובות לשאלותיו. כי מעשים בכל יום שאלפי מטוסים מתרוממים עם כמה מאות אנשים ומזוודיהם ומגיעים למחוז חפצם לחיים ולשלום.

כך היא פרשת קרח, כל השאלות והפקפוקים בתורת משה, כבר נשאלו בעולם ע"י קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, ב"ה כבר היה אחד ששאל את זה בעולם לפניך, אין לך מה לחקור בזה עוד.

'בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי', כך מבקש קרח ללמד עליו זכות, על שהוא חיזק את האמונה בדברי תורת משה. ובפרט בשעה שנבלע באדמה וצעק בקול גדול מאד, עד שכל ישראל 'נסו לקולם', לרוב צעקתו הגדולה 'משה אמת ותורתו אמת'.

לא השלים בראשית בשביל התורה וישראל אלא בפי הארץ

הקב"ה ברא את העולם בששה ימים וישובות ביום השביעי, הפעולה הראשונה היתה 'בראשית', בשביל התורה, ובשביל ישראל'. הפעולה האחרונה היתה 'פי הארץ', אי אפשר לגשת לשבת בראשית לפני שיהיה 'פי הארץ' בעולם, כי היא יסוד אמונת התורה בלב ישראל. כיון שנברא העולם בעבור התורה ובעבור ישראל, כדי שיתחברו ישראל עם התורה, צריך יסוד לאמונתם, כי בני ישראל הם עם חכם ונבון, וכמ"ש בשו"ת הרשב"א סוף חלק א' שכלל ישראל הוא עם עז פנים ועיקש, וזש"כ 'והן לא יאמינו בי', כי משה רבינו הכיר אותנו שאנו לא מאמינים לכל מי שבא לספר לנו סיפורים, אנו שואלים תחילה את כל השאלות האפשריות.

לא כשאר עמים נבערי לב שאפשר למכור להם אטריות, לאקשן בלע"ז, הישמעאלים משתחווים למישהו שיצא ממערה עם חולי נופל, הוזה משוגע, ואמר להם שמלאך גבריאל נתן לו משהו, ומליארדי ג'יהאדים מאמינים בו, כי הוא עם הדומה לחמור, לא שואלים שאלות.

אנחנו לא חמורים, אנו שואלים את כל השאלות ששייך לשאול.

הרמב"ם כותב שהיו בני ישראל חוקרים את הנביא חקירה אחר חקירה, ומבארים שמא אין די ראייה שהוא נביא אמת.

ב"ה שאנו כבר נמצאים בעולם לאחר שכבר נשאלו כל השאלות האלה, ישתבח שמו לעד, יש לנו תורה שלמה בידינו.

לו היה חסר בתורה פרשת קרח, לא היו יודעים את ההוכחה 'כי לא מלבי', ומי שהיה שואל 'מי אומר' היה מקבל סתירה מאביו ומרבו, אבל השאלה היתה נשאלת באויר. זכה קרח ונתייסדה האמונה על ידו 'כי מצותיך לא שכחתי'.

ואתה ברחמיך הרבים בקש קורח שגרם קיום לכל מצוותיך

כל דברינו נאמרים ברש"י הנ"ל, שכך אמר דוד, תעיתי כשה אובד, עדת קרח תעו כשה אובד 'ואתה ברחמיך הרבים בקש עבדך, ותביאם לעולם הבא, כי מצותיך לא שכחתי שקיימו כל מצותיך כדכתיב כי כל העדה

כולם קדושים'.

ואתה ברחמיך הרבים תלמד עליהם זכות, כי מצותיך לא שכחתי 'שקיימו כל מצותך', לא שהם קיימו כל המצוות, שהרי לא קיימו מצות תרומות ומעשרות וביכורים, אלא שבזכות קרח יש עד היום תרומה ומעשר שילוח הקן ופדיון הבן. 'שקיימו כל מצותך' הוא לשון קיום השטה. אף שהם צחקו ולעגו, אבל בזכותם אנו נותנים היום ראשית הגז לכהן בתמימות ולא חוששים שמא היה לו למשה אינטרס לפרנס את שבטו, כי כבר היה אחד ששאל על אינטרסים, ואמר לו משה, 'אם זה אינטרס שלי, תמות על מיטתך, אם זה מדברי ה', בריאה יברא ה' ותפתח הארץ את פיה', וכך הוה.

ולזאת ברא ה' את פי הארץ בתחילת הבריאה, כי היה צריך שיבא אחד לשאול כך, כדי לייסד את האמונה הקדושה בעולם, ואחר זאת ראה ה' את כל אשר עשה והנה טוב מאד, כי פי הארץ תברר אמיתת התורה, ועל ידה תגלה 'בראשית ברא אלקים', סוף מעשה במחשבה תחילה, פי הארץ שבסוף יחזק את האמונה בבראשית.

'כי כל העדה כולם קדושים', כי מגלגלין זכות ע"י זכאי, כדאי הם קדושים הללו שיתגלגל על ידם האמונה בתוה"ק.

יש לדברינו המשך נוסף, להבין מה חלקו של קרח ומה חלקו של דתן ואבירם, ואי"ה יתבארו הדברים.